

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. De scandalo activo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

cata, innumeris casibus intricata, insuper frequentissimæ praxis, quatuor Sectionibus accuratè explicanda est. 1. De scandalo activo. 2. De scandalo passivo. 3. De inductione, ac cooperatione ad peccatum alterius jam parati, vel volentis peccare, aut alias certè peccaturi. 4. De obligatione scandalizantis pro damnificatione proximi in bonis animæ.

SECTIO I.

De Scandalo activo.

SUMMARIUM.

2. Usque ad n. 6. Explicatur definitio scandali activi.
6. Scandalum activum aliud directum.
7. Aliud indirectum.
8. Usque ad n. 12. Quod variis modis contingere solet.
13. Scandalum activum tam directum, quàm indirectum ex genere suo mortale.
14. Etiam veniale esse potest pro ratione materiae.
15. Et (saltem directum) probabilius est peccatum speciale contra Charitatem:
18. Ideoque necessariò explicandum in Confessione unà cum specie peccati, & circumstantiis personæ inducæ.
19. Usque ad n. 22. Exempla varia.

DEFINITIO.

2 **S**candalum activum est dictum, vel factum minus rectum præbens alteri occasionem ruinae spiritualis. Communissima S. Thom. 2. 2. q. 43. a. 1. Explico breviter.

3 I. *Dictum, vel factum*: Nam sola externa peccatoris, & operis, non utique interna & occulta cordis,

cordis hominem in peccatum seu ruinam spiritua-
lem inducere possunt. Sub nomine autem dicti, vel
facti, etiam comprehendi debet. omissio externa,
seu non dictum, non factum: v. g. omissio Sacri,
Horarum &c. scandalizare potest, ut notant DD.
communiter.

II. *Minus rectum, seu debita rectitudine carens:* 4
hoc est: aut malum, aut speciem mali habens. Non
enim opus est ad scandalum, ut dictum, vel factum
ex se, & naturâ suâ malum, vel peccatum sit, sed
sufficit, quod speciem mali habeat, aut habere pos-
sit, ex circumstantiis personæ, loci, temporis; sal-
tem respectu infirmorum, ut mox patebit exem-
plis. Quodsi ergo quidpiam bonum, vel non ma-
lum, nec speciem mali habens facias, ex quo tamen
alii ansam peccandi sumant, non erit scandalum a-
ctivum, nec peccatum, sed merè passivum ipsimet
imputandum.

III. *Præbens alteri occasionem ruina spiritualis,* 5
scilicet peccati. Debet autem esse occasio vera, vel
ex intentione operantis, vel saltem ex natura, vel
circumstantiis ipsius operis orta, & apta ad indu-
cendum alios in peccatum: & non solum imagi-
naria, longè petita, non solum ex aliorum malitia
acceptata. Caterùm etiam necesse non est ad pec-
catum scandali, ut ruina proximi re ipsa sequatur,
sed sufficit, quod suapte naturâ ex tali opere cum
his circumstantiis considerato sequi possit, & ita
sequi prævideatur: ut notat ipse *D. Thomas cit.*
a. 2. Unde ulterius nec opus est ad peccatum scan-
dali

dali, ut ruina proximi directè sit volita & intenta, sed sufficit, ut sit prævisa ex dicto, vel facto tuo futura, & sic eo ipso indirectè volita, & intenta. Ex hinc.

IV. Scandalum activum aliud dicitur directum, seu, ut alii loquuntur, inductivum, aliud indirectum, & occasionativum tantum.

Scandala directæ.

6 **S**andalum activum directum, scilicet directè volitum, ac inductivum dicitur, cum quis directè ex proposito, jussu, consilio, suasu, exemplo vult, & intendit alterum inducere in peccatum. Et hoc iterum dupliciter quoad formale, & quoad materiale tantum. Scandalum directum quoad formale est, cum quis directè intendit ipsam ruinam spiritualem proximi, seu ipsum peccatum formaliter, quatenus offensa DEI, & mors animæ est, & hoc propriè scandalum diabolicum, & omnium peccatorum contra proximum gravissimum, tantoque gravius homicidio corporali, quanto excellentior est vita animæ, quàm corporis. Et tale scandalum in hominibus expressè, & formaliter (nisi desperatissimæ malitiæ, magis, sagis &c.) rarè reperiri, bene notat Valentia *tom. 3. disp. 3. q. 18. puncto 2. S. accedit quarto*. Scandalum directum quoad materiale est, cum quis directè intendit solum actum proximi, non quatenus formaliter peccatum, ruinam proximi, vel mors animæ est, sed ob aliam rationem, vel finem, utpote propter delectationem, vel utilita-

utilitatem aliquam, ut qui sollicitat aliam personam ad peccatum carnale, ebrietatem, furtum, vel homicidium secum perpetrandum, gravissimè utique peccat peccato scandali, etsi directè minimè intendat ruinam proximi, & peccatum formaliter, sed solum actum proximi ob suam delectationem, vel commodum aliquod temporale. Quia tamen tali actui ruina spiritualis proximi necessariò annexa est, ideò inducens ad talem actum, indirectè etiam necessariò vult, & intendit ruinam spiritualem, & peccatum proximi, indeque gravissimam malitiam trahit.

Scandala indirecta.

Scandalum activum indirectum, seu indirectè tantum volitum, ac occasionativum tantum dicitur, cum quis actu suo, vel omissione sciens, & advertens aliis dat occasionem peccandi, & velut exemplo suo provocat ad peccatum, etsi ipse directè nullo modo velit, & intendat inducere alios ad peccandum: nihilominus, quia talis dicto, facto, vel omissione sua prævidet, vel prævidere debet, alios inde lapsuros, & nihilominus facit, rursus indirectè convincitur velle ruinam spiritualem proximi. Quòd rursus contingit variis modis.

I. Dicendo, vel faciendo aliquid, quod ex se malum est, & inductivum alterius ad peccatum, ut qui coram aliis lascivè se gerit, turpia dicit, vel cantat, die prohibito carnes vorat &c. advertens, vel advertere debens alios ad similia, vel alia peccata excitant.

citandos vel inducendos: non enim semper committit peccatum scandali, qui coram aliis peccat, sed qui advertit, vel advertere deberet, esse periculum alios quoque ad peccatum commovendi; contingere enim potest, peccantem coram aliis ita esse vilis, vel malæ vitæ, & famæ, alios verò adeò prudentes, & constantes in virtute, ut nemo ejus malo exemplo moveatur, quin potius averfentur.

9 Il. Fit scandalum indirectum dicendo, vel faciendo aliquid, quod ex natura sua non est malum, speciem tamen mali præfert, ex quo quis prævidet vel prævidere debet alios scandalizandos, vel de facto scandalizari advertit. Exemplum habes de Clerico, qui domi suæ fæminam populo suspectam alit, etsi ponatur nullum subesse peccatum, nec periculum peccati, tamen ad amovendum publicum scandalum, & malum detractionis, vel contemptus statûs Clericalis ex illa mali specie oriturum, tenetur sub mortali eam mulierem dimittere; ut docent unanimiter DD. & expressè decernit Concil. *Trid. sess. 25. c. 14. de reform.* juxta præceptum Apostoli I. ad Thessal. 5. *ab omni specie mali abstinete vos.* Et I. ad Corinth. 8. De eo, qui in Idolio (id est in loco, ubi carnes Idolis immolatæ comdebantur) recumbebat, utique re per se non mala, tamen habente speciem mali ad scandalum infirmorum, severè monet dicens: *videto ne forè hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolio recumbentem: nonne scientia ejus, cum sit infirma, adifi-*

adificabitur ad manucandum idolothyta? Et peribit infirmus in sua scientia frater; propter quem CHRISTUS mortuus est? Lege exemplum planè heroicum Senis Eleazari 2. Machab. 6.

III. Etiam fit scandali peccatum indirecti dicendo, vel faciendo aliquid bonum de se, & iustum, iis circumstantiis personarum, loci, temporis, quibus prævidet, vel prævidere debet aliquos offendendos, & speciem mali, vel occasionem peccati accepturos, V. g. Differit quis in Concione, vel conversatione contra hæretes, contra peccata carnalia, contra subtiles dolos injusticiarum &c. Zelo quidem bono ab ejusmodi sceleribus absterrendi: at prævidens, vel advertens pusillos inde sumpturos occasionem, vel periculum lapsus, scandalizat, & abstinere debet. Quam ob causam alibi monuimus Confessarios debere esse valdè cautos in interrogatoriis, maximè sexti Præcepti. Huc spectant colloquia, & consortia, etsi de se sanctissima, tamen nimis familiaria, vel secreta cum foeminis, etsi aliquin, piis, & honestis, tamen aliis communi iudicio, meritò suspecta, & scandalosa, aliæque peccata vitanda.

IV. Denique fit peccatum scandali non tantum in dicendo, vel faciendo, sed etiam tacendo, vel patiando, tolerando, aut omittendo; non enim minus scandalizant illi, qui etsi ipsi nihil mali, vel speciem mali habens agant, vel dicant, patiuntur tamen in sua præsentia, & maximè in sua familia, vel domo à sibi commissis dici, vel fieri ea, quæ alios scandalizant,

lizant, vel ad peccatum inducunt tacentes, dissimulantes, aut quod deterius, etiam arridentes, placere sibi ostendentes &c. In quo proinde maxime, cæteris longè gravius, & quasi dupliciter peccant, & contra Charitatem, & contra iustitiam, vel officium suum Superiores, & Patresfamilias ejusmodi permittentes, vel dissimulantes, ut infrà iterum notabitur. Jam ergò videndum, quale, & quantum peccatum sit scandalum activum.

ASSERTIO I.

12 **O**Mne scandalum activum, quo quis dicendo, agendo, omittendo, jussu, consilio, exemplo, quocunque modo directè, vel indirectè alios in peccatum inducit, est peccatum ex genere suo mortale, vel etiam veniale pro ratione materiae, seu peccati, ad quod inducit: Et saltem directum est peccatum speciale scandali contra Charitatem: ideòque necessariò explicandum in Confessione. Communis, & certa Doctrina. Explico breviter per partes.

§. I.

Est peccatum ex genere suo mortale.

13 **C**ertissimum ex Sacris litteris. Terribilia sunt verba CHRISTI Matth. 18. *Ve mundo à scandalis. Necessè est enim, ut veniant scandala: verumtamen ve homini illi, per quem scandalum venit. Et rursus ibidem, vers. 6. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo*

ojs, & demergatur in profundum maris. CHRIS-
 TUS consonat Apostolus II. cor. & alibi sæpissimè:
 & generalissimè de re etiam licita agens ad Roman.
 14. & I. ad Corinth. 8. dicit: *Quapropter si esca-
 scandalizet fratrem meum, non manducabo carnes
 in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Ratio
 autem est evidens: quia scandalum directè repug-
 nat præcepto naturali negativo Charitatis, & Mi-
 sericordiæ; ne proximo noceas, & multò magis, ne
 proximum in peccatum inducas, quod est, omnium
 damnorum, quæ proximo inferri possunt, gravissi-
 mum: ergo scandalum est peccatum ex genere suo
 mortale. Addimus tamen.

§. II.

*Mortale, veletiam veniale pro ratione
 materia.*

QUOD si nimirum proximum inducas ad pec-
 catum mortale, peccabis mortaliter; si ad
 veniale, venialiter tantum, quantum est ex ratione
 scandali dati: quod tamen additum ipsi actui scan-
 daloso, aut ex non peccato, facit peccatum morta-
 le, vel veniale; aut ex veniali facit mortale, aut ex
 mortali facit duplex. Nam 1. Si actu de se non
 malo, v. g. secreto, vel licito consortio cum fæmi-
 na alterum inducas ad veniale tantum, v. g. levem
 suspicionem mali, peccas simplici peccato scanda-
 li; si ad mortale aliquod, peccas simplici peccato
 mortali scandali. 2. Si actu venialiter maio alium
 solum

solum ad veniale inducas, v. g. colloquia vana, excessum in ludo, potu &c. peccas duplici peccato veniali: si peccato tuo veniali alterum ad mortale inducis, v. g. levi deceptione in lusu, colludentem ad graves blasphemias, &c. cessat illud esse veniale, & verè fit peccatum mortale. Ut si Religiosus, vel Clericus loquatur, vel conversetur scurriliter, in potu excedat coram sæcularibus cum gravi eorum contemptu statûs sacri. 3. Si actu de se mortaliter malo, alium solum ad veniale induxisti, v. g. ad levem contemptum statûs, vel personæ, ultra proprium peccatum mortale, ratione scandali manet solum peccatum veniale, ideoque nec necessariò confitendum: si verò actu tuo de se mortaliter malo etiam alium, vel alios ad mortale induxisti v. g. tactu libidinoso ad consensum turpem, &c. jam duplici peccato mortali peccasti, uno proprio, altero alieno scandali, ideoque necessariò explicando in Confessione: juxta mox dicenda §. 4. Cæterum monent DD. communiter. Sanch. *lib. 1. Moral. c. 6. a n. 6. Dianap. 5. t. 7. resolut. 3.* multos excusari à peccato scandali mortali contrahendo, & confitendo ex eo, quòd ve ipsi tam pravis moribus imbuti sint, ut eorum pravum exemplum nihil, vel parùm alios moveat; aut alii tam pravi facile proclives sint ad peccandum, ut qui eis exemplo malo præit, non censeatur eos moraliter inducere.

§. III.

*Et saltem directum, est peccatum speciale
scandali.*

Certum apud omnes, scandalum directum, quo
directè intenditur ruina proximi, esse pecca-
tum speciale contra Charitatem proximi omnium
gravissimum, ideòque specialiter explicandum in
Confessione unà cum specie peccati, & circumstan-
tiis personæ inducæ. V. g. Si loquaris turpia, ut
alium, vel aliam ad turpia pertrahas, oportet expli-
care, ad quæ turpia inducere volueris, an ad forni-
cationem, adulterium, sacrilegium &c. Quia tunc
peccatum talis scandali, non est solùm contra Cha-
ritatem debitam proximo, sed etiam contra illam
aliam virtutem oppositam, Castitatem, justitiam
&c. eadem enim virtus, quæ directè me obligat ad
Castitatem servandam in mea persona, eo ipso indi-
rectè etiam me obligat, ne sciens, & volens procu-
rem proximum à virtute Castitatis dejicere.

Porro etiam scandalum indirectum, & occasio-
natum, quo directè non intenditur ruina proximi,
sed solùm ex nostra actione, vel exemplo malo fe-
cutura prævidetur, esse speciale peccatum contra
Charitatem, docet communior DD. Navar. Sylv.
Sotus, Valentia, Suarez, aliisque cit. Laym. lib. 2.
tract. 3. c. 13. n. 5. §. Porro circa Scandalum. Lu-
go de pœnit. disp. 19. Sect. 5. Tamb. Opusculo de
confess. lib. 2. c. 1. §. 17. Ratio est: quia hoc
scandalum, etsi indirectè tantùm intentum, reverà
tamen est causa injusta, vel iniqua damni spiritualis,

seu peccati proximi; atqui in omni peccato damni-
fico commissio in proximum sufficit voluntarium
indirectum, ponendo scilicet voluntarie causam ex
qua providetur secuturum damnum proximi, etsi
id directe non intendatur: ergo etiam ad speciale
peccatum scandali contra Charitatem sufficit volun-
tarium indirectum, scilicet exercere talem actum,
ex quo praevidetur secutura ruina spiritualis proxi-
mi, etsi ea directe non intendatur.

- 17 Contrarium tamen docent *ex S. Thoma, Patud.*
Durandus, Azorius, Vasq. Sanch. alij apud Laym.
citati; Nimirum eum, qui solo exemplo, vel actu
suo alterum induxit ad peccandum, non tamen in-
tendendo ejus ruinam spiritualem, non committe-
re peccatum speciale scandali, (Ratio Sect. 3. pate-
bit) sed ipso facto peccare eo genere peccati, ad
quod alterum induxit. V. g. Inducens alterum ad
ebrietatem, vel furtum exemplo suo ipse se inebri-
ans, vel furans, peccabit duplici peccato ebrietatis,
vel furti; uno proprio, & altero alieno: & non alio
speciali scandali contra Charitatem. Utraque Sen-
tentia probabilis est, prior tamen probabilior: sed
in praxi, & in ordine ad Confessionem omnino per-
inde. Qui enim alterum inducit ad peccatum, sive
peccet peccato scandali, sive solum eodem genere
peccati, ad quod alterum induxit, certum est, quod
praeter actum suum peccaminosum (si aliunde talis
sit) peccet alio distincto peccato ratione peccati
proximi: quod, si mortale sit, in Confessione distin-
cte explicandum necessario erit. Vide de his plura
apud Lugo, & Tamb. citr.

Ideoque necessario explicandum in Confessione.

I. N confitendo ergo peccato scandali. **I.** Ultra 18
 proprium peccatum, si mortale sit, v. g. verba
 vel actus libidinosi, ebrietates, detractioes, furta
 &c. necessario explicandum est peccatum adun-
 ctum scandali in specie una cum circumstantiis per-
 sonarum inductarum; ut si personam ligatam, con-
 sanguineam, sacram &c. in peccatum carnale in-
 duxisti. Ratio dicta est *præced. §. in initio.* Imò
 quandoque etiam explicanda est circumstantia per-
 sonæ scandalizantis: ut si Superior, Prælati, Pæro-
 chus subditos; parentes; vel Patresfamilias filios,
 vel domesticos; Magistri Discipulos; Confessarii
 pœnitentes &c. scandalizârunt; tales enim cæteris
 longè gravius peccant scandalizando, non tantum
 contra Charitatem, sed plerumque etiam contra ju-
 stitiam, cum tales ex officio naturali jure peccata
 suorum corrigere obligentur: ut bene notat Mar-
 chant *tribunal. tomo 2. tract. 2. tit. 4. Sect. 2. q. 1. §.*
6. dub. 3. Regula 1.

II. Scandalizans tenerur etiam explicare nume- 19
 rum, vel (quia plerumque hoc non potest) saltem
 pluralitatem personarum scandalizatarum à se v. g.
 dicendo: scandalo fui pluribus, multis, plurimis;
 auget enim id malitiam substantialem actus ex plu-
 ralitate ruinarum spiritualium. Et sine dubio non
 satisfaceret, qui plures induxisset ad ebrietatem, de-
 tractioes &c. diceret solum: scandalizavi aliquem.
Communis DD. apud cit.

20 III. Qui peccavit cum complice v. g. peccato carnis, furti, necessariò explicare debet in Confessione, si ipse alterum ad peccatum induxit, jussu, consilio, exemplo, suafu &c. Item an invitum an facile consentientem, vel paratum, etsi enim gravius peccet, qui invitum ad peccandum pertrahit, quia talis & voluntatem, & actum peccandi in proximo causat: tamen etiam peccato scandali peccat, qui alterum de se paratum ad peccandum prior inducit: quia, licet talis non causet voluntatem, causat tamen hic, & nunc actuale exercitium peccati, ut absque ejus inductione hic, & nunc non fieret, ut notant *cum Navar. c. 21. a. 26. DD. communiter.* Vnde ergo inducens in peccatum faminam invitam, exprimere debet se induxisse: non item si parata, vel voluntaria fuit: quia ex communiter accidentibus, & contingentibus præsumitur, & à Confessione facile intelligitur virum petiisse: ut cum aliis notat *Laym. cit. a n. 6.*

21 IV. Qui alterum induxit ad peccatum injustitiæ, furti, homicidii &c. directè jussu, consilio, auxilio, vel cooperatione propinqua, tenetur simul cum altero ad restitutionem, juxta tamen dicta suo loco: talis enim non solum peccat contra Charitatem respectu ejus, quem ad peccandum induxit vel adjuvit, sed etiam contra justitiam respectu illius tertij, cujus damnum positivè, & directè promovit: at verò qui solum suo exemplo indirectè tantum alterum ad furtum v. g. induxit, non tenetur ad restitutionem pro illo, quia talis solum peccavit contra Charitatem in proximum exemplo suo

suo, non item contra iustitiam respectu tertii: quippe cuius damnum ipse non tenebatur impedire ex iustitia. Ita valent. Sanch. Vasq. alii cum Laym. cit. n. 6. §. Qui alterum. Sed de hoc ex professio in septimo Præcepto.

SECTIO II.

De scandalo passivo.

SUMMARIUM.

- 22. Scandalum passivum duplex datum & acceptum.
- 24. Scandalum merè passivum non quidem semper.
- 25. Sed solum aliquando vitari debet.
- 26. Aliquando autem ob justam causam permitti potest.
- 27. Imò aliquando permitti etiam debet.
- 28. Ut quando occurrit præceptum divinum vel humanum magis obligans ad agendum aliquid, quam omit-tendum illud timore scandali passivi
- 30. Unde ob scandalum pusillorum omittenda non sunt spiri-tualia ad salutem necessaria.
- 31. Bona autem spiritualia ad salutem non necessaria ob scandalum pusillorum occultari, vel aliquantum differri debent, donec reddatur ratio facti
- 32. Imò bona temporalia quandoque dimittenda sunt, si si-ne gravi proprio, vel tertii incommodo fieri possit.
- 33. Vtique ad n. 38. resolvitur casus, an Matrona vel Virgo, sciens se ab aliquo turpiter amari, quoties ab eo videtur, possit se permitttere ab illo videri, aut 2. se videndam per fenestras præbere, aut 3. procedendo in publicum illi occasionem videndi facere?
- 38. Vtique ad n. 40. resolvitur, qualiter, & quantum liceat femine se ornare sine peccato scandali?
- 40. An, & qualiter liceat femine saltare præviso scandalo?
- 41. An, & quos tactus permitttere possit inter saltandum?

Scandalum passivum est ipsa ruina spiritualis 22 proximi in peccatum, contingens ratione di-